

HRONIKA

ramo primeniti i u duhovnoj sferi čovekove delatnosti — u uverenju da je i ovde rad merljiv.

Visinu autorskog honorara za objavljeno delo određuje svaki izdavač posebno, na osnovu svoga internog pravilnika. Ne postoje ni propisi ni posebni dogovori između izdavača o tome. Najčešće, visina autorskog honorara određuje se prema autorskom tabaku, za prozna dela i prevode proze, odnosno paušalni iznos za knjige poezije. Između izdavača i autora ređe se sklapa ugovor o isplati honorara u procentu od prodajne cene knjige. Neki izdavači plaćaju honorar za poeziju po stihu. Visina autorskog honorara različita je u našim republikama i pokrajinama i kreće se od 300 do 1200 dinara za jedan autorski tabak originalnog dela, ali najčešće je njegova visina od 600 do 1000 dinara, što, svakako, nije dovoljno. Izuzetno se autorski tabak književne proze plaća i do 1500 dinara. Za prevodilaštvo se plaća od 200 do 700 dinara najviše, ali najčešće oko 500 dinara po autorskom tabaku. Izuzetno, honorar za prevod iznosi i do 800 dinara. Za poeziju autorski honorari najčešće se isplaćuju paušalno za knjigu i kreću se od 2000 do 10000 dinara, najčešće oko 5000 dinara. Prevod poezije plaća se po stihu od 5 do 8 dinara. U nas, međutim, još nije postala praksa da se honorar plaća procentualno od prodajne cene i da se isplaćuje po prodaji knjige, iako ima i toga. Autorski honorari u ovakvim aranžmanima obično iznose od 8 do 12% za domaće autore. Takvi ugovori zaključuju se isključivo sa već afirmisanim i poznatim piscima.

Honorari stranim piscima, čija se dela izdaju kod nas, plaćaju se skoro isključivo u procentu. Taj procenat se kreće od 5 do 12%, što zavisi od tiraža, dela i pisca. U drugim državama, honorar se po pravilu plaća po procentu od prodajne cene knjige, uz odgovarajući avans i obračunavanje u određenim vremenskim periodima. Taj procenat kreće se od 6 do 15%.

Da bi se bar delimično ublažila nepovoljna situacija materijalnog nagrađivanja autorskog dela i prevodilaštva, kao i da bi se stvaralaštvo i prevodilaštvo podstakli, skoro u svim republikama i pokrajinama nadoknađuju se autorski honorari i honorari za prevodilaštvo. To se različito čini u pojedinim republikama, ali najčešće dotacija iznosi 50% od ugovorenog honorara sa izdavačem. Prevodilaštvo se posebno stimulira za prevode sa jezika naroda i narodnosti u Jugoslaviji. Svakako da u ovakvoj kritičnoj situaciji ove mere znače dosta, ali ni izdaleka dovoljno da bi se odnos između autora i prevodilaca, na jednoj strani, i izdavača, na drugoj strani, trajnije rešio. To još manje znači radikalnije menjanje sadašnjeg stanja u prevodenju dela sa jezika naroda i narodnosti u Jugoslaviji, koje je krajnje nepovoljno. Posebno osetljivu situaciju čini dugovanje izdavača autorima, s obzirom na to da se i sami nalaze u dosta teškim materijalnim uslovima.

Trajna rešenja, međutim, mogu se naći samo u radikalno izmenjenom položaju knjige i izdavačke delatnosti u nas i uspostavljanjem ravnopravnih odnosa između izdavača i autora, koji će biti u obostranom interesu i u skladu sa našim društveno-ekonomskim sistemom. Problem u ovim odnosima predstavlja i položaj autora u odnosu na svoje delo. U sadašnjem trenutku stvaralac nije u položaju da može neposrednije uticati na sudbinu svoga stvaralaštva. On nije u poziciji da na osnovu svoga rada može da ostvari samoupravno pravo. Ustavnim promenama ta prava su mu data, a donošenjem zakona o izdavačkoj delatnosti u republikama i pokrajinama ta prava treba da se konkretizuju.

KRAĐA ILI NEŠTO GORE?

U kragujevačkom časopisu *Koraci*, broj 9—10 (septembar—oktobar, 1972) objavljen je, sa potpisom izvesnog Borivoja Tomaševića, tekst pod naslovom *Između egzisten-*

cijalizma i formalizma. Rolan Bart, koji već po naslovu neodoljivo podseća na tekst *Rolan Bart, između egzistencijalizma i formalizma* poznatog našeg kritičara i profesora književnosti na Filološkom fakultetu u Beogradu Nikole Miloševića. Pomenuti tekst Nikola Milošević objavio je kao predgovor knjizi Rolana Barta: *Književnost, mitologija, semiologija* (»Nolit«, 1971). Kako se iz poredenja vidi, naslovi se razlikuju samo u sledećem: Rolan Bart koji se u tekstu Nikole Miloševića nalazi na početku, stavljen je, u naslovu Borivoja Tomaševića (?), na kraj, a umesto zarezavane stavljene su dve tačke.

No, ako je naslov samo sličan, tekst je identičan. Razume se, ne u dlaku, jer je za prekućavanje ovakvog teksta potrebna velika koncentracija da se ne bi neka reč zamenila nekom drugom sličnom. Tako se i ovde desilo da je B(oriovoje) T(omašević), umesto *literarno delo*, pisao: *književno delo*, ili, umesto *rasprava*, *polemika* i sl. To, naravno, ne menja osnovnu činjenicu da se radi o identičnim tekstovima. Primera radi, uzećemo tek jednu rečenicu iz teksta Nikole Miloševića, a zatim pogledati kako je to B(oriovoje) T(omašević) prepisao:

Na strani 13. pomenutog predgovora stoji: »Subjektivni karakter svake interpretacije uslovljen je time što situacija književnog dela nije ni od kakve pomoći prilikom dešifrovanja njegovog značenja«. Ista rečenica kod B(oriovoje) T(omaševića) glasi: »Subjektivno obeležje svake interpretacije uslovljeno je time što situacija književnog dela nije ni od kakve koristi prilikom odgonetanja njegovog značenja.«

Naravno, time što smo utvrdili istovetnost teksta koji je objavljen u časopisu *Koraci* sa tekstom profesora Miloševića problem nije iscrpen. Utvrđivanje istovetnosti samo je literarna strana problema, a sam problem poseduje i svoju društvenu kao i psihološku stranu. Za društvenu stranu nadležni su sudovi, redakcije, saveti redakcija itd, a za psihološku neuropsihijatri i psiholozi — što je sve van naših kompetencija. Naravno, postoji i mogućnost da je sve to uradio neko šale radi: prekućao tekst i poslao redakciji pod izmišljenim imenom. U tom slučaju — šala je odveć ljuta, pogotovu za redakciju *Koraka*.

Zoran Stojanović

PRED STERIJINO POZORJE

Za učešće na XVIII jugoslovenskim pozorišnim igrama prijavila su se 32 jugoslovenska teatra sa 56 predstava, od kojih je 36 rađeno prema originalnim savremenim dramskim tekstovima domaćih autora i 20 na starim adaptiranim ili dramatisovanim dramskim i proznim tekstovima. Na narednim Sterijinim igrama neće učestvovati nijedno pozorište iz Makedonije, jer nije konkurisalo.

U konkurenciji se, tako, našlo pet pozorišta iz SR Bosne i Hercegovine sa 12 predstava; jedno pozorište iz SR Crne Gore sa jednom predstavom; tri pozorišta iz SR Hrvatske sa četiri predstave; sedam pozorišta iz SR Slovenije sa devet predstava; 16 pozorišta iz SR Srbije sa 29 predstava i Stalno slovensko gledališče iz Trsta sa jednom predstavom.

Do kraja januara ove godine, republičke predselektorske komisije pregledale su sve prijavljene predstave i umetničkom direktoru Pozorja Georgiju Paru preporučile 23 scenska ostvarenja, od kojih on treba da sastavi repertoar narednog XVII Sterijinog pozorja, koje treba da se održi u aprilu u Novom Sadu. Svoju konačnu odluku Georgij Paro saopštice krajem ovog meseca; posle odluka predselektorskih komisija na ovogodišnjim jugoslovenskim pozorišnim igrama u zvaničnoj konkurenciji neće biti više od pet-šest predstava.

Predselekciju su prošle sledeće predstave: SR Bosna i Hercegovina — *Mumija zubi* Miodraga Žalice, Narodno pozorište iz Sarajeva; *Ekvinocio* Ive Vojnovića i *Pakao i raj u gradu* M Svetozara Čorovića, Na-

PROTIV OBEZVREĐIVANJA KNJIŽEVNOG RADA

Prava autora u nas regulisana su posebnim zakonom o autorskom pravu, i to kako pisaca, tako i prevodilaca i drugih stvaralaca u izdavanju knjige. Autori i izdavači, na osnovu ovoga zakona, stupaju slobodno u međusobne ugovorne odnose. Najčešće, taj odnos počinje prihvatanjem rukopisa od strane izdavača, ukoliko po njegovoj oceni zadovoljava naučne i književne kriterijume, a završava se izlaskom knjige iz štampe i isplatom autorskog honorara. U takvom odnosu pisac, odnosno prevodilac najčešće nije više zainteresovan za svoju knjigu koja je izašla iz štampe, a izdavač nema interesa za dalju afirmaciju autora. Redak je pisac, sem najpoznatijih, koji ima svoga izdavača. Nema neposrednije i trajnije međusobne saradnje, pa otuda ni uticaj autora, a posebno prevodilaca na izdavačku politiku nije izrazitiji, kao što ni izdavačka delatnost ne utiče dovoljno na razvitan književnog, umetničkog i naučnog stvaralaštva. Takav odnos rezultat je kako stava i položaja autora, tako i položaja izdavačke delatnosti i uslova u kojima ona egzistira. Sve to, razume se, ima određenih negativnih reperkusija i na materijalno nagrađivanje.

Autorski honorar, u strukturi cene knjige, predstavlja najmanji deo, jer izdavač pri izdavanju knjige mora, pre svega, da vodi računa o štampariji i akviziteru. Oni i zahtevaju najveći deo u strukturi cene knjige i u sadašnjim uslovima predstavljaju odlučujuće činioce u produkciji i plasmanu knjige.

Povišavanje autorskih honorara ne ide uporedo sa povišenjem troškova života niti sa povišenjem ličnih dohodaka radnika u izdavačkim preduzećima, već stalno zaostaje. Lični dohodak radnika za provedeno vreme na radu u izdavačkom preduzeću mnogo je veći od honorara za određeno delo za koje je trebalo isto to vreme da se napiše.

Ako smo proklamovali nagrađivanje prema rezultatima rada, onda ovaj princip mo-

rodno pozorište iz Mostara; *Pelinovo žarka* Komanina i *Kristofor Kolumbo* Miroslava Krleže, Narodno pozorište iz Zenice; SR Crna Gora — *Podanici* Veljka Radovića, Crnogorsko narodno pozorište iz Titograda; SR Hrvatska — *Kate Kapuralica* Vlada Stulića i dr Marka Foteza, Hrvatsko narodno kazalište iz Splita; *Ekvinocij* Iva Vojnovića i *Ereditat* Feđe Šehovića, Narodno kazalište »Marin Držić« iz Dubrovnika; SR Slovenija — *Kdor skak tisti hlap* Rudija Seliga, Eksperimentalno gledalište GLEJ iz Ljubljane; *Zivljenje podeželskih plejbojev* po drugi svetovni vojni ali *Tuje hočemo svojega ne damo* Dušana Jovanovića i *Lažna Ivana* Andreja Hinga, Mestno gledališče ljubljansko iz Ljubljane; *Trnuljčica preveč in trije palčki* Frančka Rudolfa, Mladinsko gledališče iz Ljubljane; *Stalinovi zdravniki* Miloša Mikelna i *Romantične duše* Ivana Cankara, Slovensko ljudsko gledališče iz Celja; SR Srbija — *Bele rakete tete na Amsterdam* Vitomila Zupana i *Kako je Juda izdao Hrista* Ivana Antuna Nenadića i dr Milorada Pavića, Jugoslovensko dramsko pozorište iz Beograda; *Žuta* Gordana Mihića i *Olovka piše, piše srcem* Vanje Rupnik, Budimira Nešića i Pavla Minčića i *Ranjeni orao* Milice Jakovljević (Mir-Jam) i Borislava Mihajlovića-Mihiza, Atelje 212 iz Beograda; *Pelinovo žarka* Komanina, Teatar »Joakima Vujića« iz Kragujevca; *Job* Ferencza Tota u izvođenju mađarske drame Narodnog pozorišta iz Subotice i *Pokojnik* Branislava Nušića u izvođenju Narodnog pozorišta iz Zrenjanina.

SKULPTURE RATKA GIKIĆA

Od 29. 1. do 11. 2. 1973. godine, u Galeriji likovnih umetnika Vojvodine u Novom Sadu, bila je otvorena izložba mladog akademskog vajara Ratka Gikića.

Ratko Gikić, na ovoj svojoj, u ovom gradu, prvoj samostalnoj izložbi predstavlja se likovnoj publici uglavnom portretima izvajanim u drvetu. Uočava se da se ovaj vajar svojim afinitetom zadržava na liku žene. U nekolikim ostvarenjima, u odslikavanju emotivnih stanja, rezultira nadahnuću. Koristi se, donekle, unutarnjom strukturom materijala, godovima. Ovi i ovakvi izloženi primerci, pri viđenju, nose u sebi primatnu arhaično-orijentalnu asocijaciju.

Akt-figure, koje su ovde izložene, u postavci su masivne i grubo izražene, bez oštrog iznjansiranih obrisa, što im u vizuelnoj sveobuhvatnosti daje tromo-snažne i stamene odrednice.

Primećuje se i prilaz ovog autora ka reljefnoj kreaciji, gde je grupni portret prilagođen masi materijala, koja je ostavljena u pozadini, prirodno nenarušena, kao osnova, a portret-reljef izrazito izvučen.

Dobija se utisak da neki ekspoziti nisu dovoljno oživotvoreni već kao da su ostali na onom zanatsko-akademijemskom tretmanu, koji se, na sreću, skoro uvek prevazilazi daljim stvaraočevim razvojnim putem — putem ka ličnom.

Raša Perić

OMLADINSKI FILMSKI FORUMI

Pre nekoliko godina u Srbiji je postojala i delovala organizacija Filmske omladine (FOS) čiji je prevashodni zadatak bio širenje filmske kulture i borba za uvođenje filma u škole. Nekoliko mladih filmskih kritičara uključenih u rad Filmske omladine pokrenulo je, minimalnim materijalnim sredstvima, filmski časopis *F*, koji je imao iste ciljeve kao i FOS. Međutim, nakon tri godine i tri broja *F-a*, koji je veoma povoljno ocenjen u javnosti, ova akcija se ugasila, jer nije bilo novca.

Nivo filmske kulture u međuvremenu se toliko spustio ispod kritične granice da su se, kao što je poznato, filmske dvorane pretvorile u »stečište desetak hiljada dečaka koji vole špageti-vesterne«.

Uviđajući neophodnost filmsko-vaspitnog delovanja među mladima, koji uostalom čine sedamdeset procenata domaće bioskopske publike, Savez omladine Srbije inicirao je Omladinske filmske forume (OFF). OFF imaju istu programsku platformu kao i preminuli FOS: da podstiču što šire interesovanje mladih ljudi za dobar i kvalitetan film, da pomažu sva nastojanja i preuzimaju akcije, da učestvuju u kreiranju programa unošenja filmske umetnosti u škole, da utiču na kreiranje kvalitetnih programa naših distributera, da pomažu afirmaciju mladih filmskih stvaralaca i kritičara itd. Članovi OFF-a mogu postati filmski klubovi pri domovima omladine, radničkim univerzitetima, domovima kulture, institucije koje se bave prikazivanjem filmova i širenjem filmske kulture i, naravno, svi mladi ljudi koji su zainteresovani za učešće u ovoj akciji.

Predviđa se pokretanje glasila OFF-a (časopisa ili biltena) koji bi se, pored informacija o radu organizacije, na stručan način bavio širenjem filmske kulture.

OFF je do sada već organizovao neke programe. Program *Revija pulskih pobednika*, inspirisan dvadesetim, jubilarnim festivalom u Puli i *Godina jugoslovenskog filma* biće prikazan u dvadesetak gradova Srbije.

Nadamo se da će ova neosporno značajna i neodložna inicijativa uspeti da na doknadi vreme izgubljeno u periodu nerazumevanja za rad svog prethodnika (Filmske omladine) i da će uspeti da suzbije epidemiju filmskog šunda koja je u međuvremenu zaccarila našim bioskopskim programima i »filmskim životom« mladih.

Miša Stanisavljević

I PREVODIOCI U DRUŠTVU KNJIZEVNIKA VOJVODINE

Dok je u svim republikama zadržan sistem posebne organizovanosti pisaca i posebne organizovanosti prevodilaca, u SAP Vojvodini taj sistem je razrušen. U Društvu književnika Vojvodine, 24. januara ove godine, primljeno je i 12 prevodilaca. To su: Aurel Gavrilov, Danijel Dudok, Marina Mišević, Ištvan Bođrić, Janoš Borbelj, Nikola Skuban, Gavriilo Nađ, Dejan Poznanović, Borjanka Ludvig, Gordana Stojković-Badnjarević, Aleksandar Badnjarević i Olivera Šijački. Svi oni su, u stvari, primljeni u novoosnovanu Sekciju prevodilaca pri Društvu književnika Vojvodine i za njih važi isti status kao i za književnike. Tako je u potpunosti nestala neopravdana razlika između pisaca i prevodilaca.

Članom Sekcije prevodilaca može postati prevodilac koji ima objavljen najmanje jedan prevod književnog dela, jednu knjigu, ili ako mu je prevod igran na TV, u pozorištu, odnosno ako se već godinama bavi prevodjenjem i objavljivanjem po raznim časopisima. Ovo se predviđa u predlogu pravila koja su prihvaćena na nedavnoj sednici rukovodstva sekcije prevodilaca i koja su upućena Upravnom odboru Društva na usvajanje. Prema ovim pravilima, Sekcija će naročito pažnju posvećivati međusobnom prevodjenju sa jezika naroda i narodnosti Jugoslavije, a u cilju proširivanja kultura, kao i obezbeđivanja šireg pristupa bogatstvima sadržanim u književnosti drugih jezika, uključujući i one sa ograničenim prostiranjem.

Od Save Babića, predsednika Sekcije prevodilaca saznali smo da čitavo rukovodstvo za sada čine pisci, koji se pomalo bave i prevodjenjem. Ovo stanje je trenutno, a i nije moglo da počne drugačije, i čim u Društvu književnika Vojvodine budu uključeni i značajni prevodioci, onda će moći da se formira i »pravac« rukovodstvo, odnosno rukovodstvo sastavljeno prvenstveno od prevodilaca.

Sadašnje rukovodstvo Sekcije namerava da uskoro pokrene prevodilačko glasiloo. Ono bi imalo za zadatak da informiše o literaturama koje se događaju na različitim jezicima. Glasilo bi bilo praktično-informa-

tivnog karaktera (višegodišnji pregledi literature naroda i narodnosti Jugoslavije, pregledi knjiga itd).

PETI FESTIVAL MALIH I EKSPERIMENTALNIH SCENA VOJVODINE

Festival malih i eksperimentalnih scena vojvodanskih amatera, koji se četiri godine održavao u Pančevu, održan je od 19. do 27. januara ove godine u Novom Sadu u organizaciji Studentskog kulturnog centra. Na Festivalu je u konkurenciji učestvovalo osam ansambala: Amatersko pozorište iz Kule sa predstavom *Pozdravi nekog* Budimira Nešića i Vesne Ognjenović, u režiji Petra Ujevića; Amatersko pozorište iz Veličke Plane (SR Srbija) sa predstavom *Ah, zaboga, stišajte se mister Drink* Vladimira Predića u režiji Radoslava Radivojevića; Gradsko amatersko pozorište iz Smederevske Palanke (SR Srbija) sa predstavom *Kolumba* Zana Anuja u režiji Olivera Viktorovića; Drama KUD-a »Svetozar Marković« iz Novog Sada sa predstavom *A-Z... UBAV* Mjuriela Szigala u režiji Mihaila Vasiljevića; Dramska sekcija gimnazije »Moša Pi-jade« iz Sente sa predstavom *Gereg Ilona*, u režiji Sandora Barte; Dramska sekcija gimnazije »Moša Pijade« iz Subotice sa predstavom *Hangballada* u režiji Šebešan Tibora; Akademski dramski studio KUDOS-a »Sonja Marinković« iz Novog Sada sa predstavom *Zak ili potčinjavanje* Ežena Joneška u režiji Dragoslava Jankovića-Maksa; Narodno amatersko pozorište iz Kikinde sa predstavom *Baš su ti muški prave lole* Koste Trifkovića u režiji Dragana Jovića. Na zatvaranju Petog festivala gostovalo je Akademsko pozorište »Branko Kršmanović« iz Beograda sa predstavom *Pozorište je prava stvar* Branka Dimitrijevića u režiji Gorana Cvetkovića.

Sve predstave, izuzev kikindske, igrane su se u sali i klubu Radničkog doma i privukle su ne mali broj gledalaca. Posle svake predstave zasedao je »okrugli sto kritike«, a voditelj razgovora bio je reditelj Radio Novog Sada Tibor Vajda. Najnovija smotra vojvodanskih amatera, na kojoj su se po prvi put pojavila i dva amaterska pozorišta iz SR Srbije, delovala je pomalo nepripremljeno. Tu krivicu ne bismo bacili na organizatore, već na opšte stanje u vojvodanskim amaterskim pozorištima. Činjenica da se u festivalskim predstavama traži neka vrsta eksperimenta i želja da i amateri prate scenski život van uobičajenih i tradicionalnih tokova — isključila je veliki broj postojećih predstava. Ostao nam je onaj mali broj koji smo imali priliku da vidimo i koje su manje-više zadovoljile ne baš precizno izrečene pozicije. Verujemo da je i ocenjivačka komisija imala prilično težak zadatak pri donošenju odluka, jer apsolutno prihvatljive predstave skoro da i nije bilo. Najbolja predstava: *Zak ili potčinjavanje*; specijalna nagrada: *Ah, zaboga stišajte se mister Drink*; najbolje žensko ostvarenje: Pribila Valerija i najbolje muško glumačko ostvarenje: Vladislav Kačanski.

Jedna ovakva smotra svakako da nam je potrebna, ali pod uslovom da se takvi tipovi predstava rade preko čitave sezone i kao rezultat tih nastojanja dođu na smotru, a ne da se za nju specijalno prave i šalju predstave. Ako se to postigne, imaće moć veći broj učesnika, a iskustvo stečeno na Festivalu imaće širu primenu, što je, mislimo, i osnovni zadatak ove manifestacije mladih.

Dragoslav Stakić

Laslo Garai, naš dosadašnji urednik, zbog preseljenja iz Novog Sada u Suboticu, nije više u mogućnosti da učestvuje u uređivanju časopisa. Vladimir Nikolić, tehnički urednik »Polja«, otišao je na drugo radno mesto. Redakcija se obojici srdačno zahvaljuje na dosadašnjoj saradnji i želi im mnogo uspeha u budućem radu.